

Din jurisprudența recentă a Curții de Justiție a Uniunii Europene

1. Libera circulație a persoanelor. Scutirea de impozit la achiziționarea unei prime locuințe. Discriminare indirectă. Discriminare directă

La data de 20 ianuarie 2011, Curtea de Justiție (Camera întâi) a soluționat cauza C-155/09, având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul art. 258 TFUE (ex-art. 226 TCE) și introdusă de către Comisia Europeană la data de 4 mai 2009, împotriva Republicii Elene. *Curtea a constatat că prin scutirea de impozitul pe transferul de bunuri imobile numai a persoanelor cu reședința permanentă în Grecia, dar nu și a rezidenților care au intenția de a se stabili în această țară în viitor și prin scutirea, în anumite condiții, de același impozit, numai a resortisanților greci la achiziționarea unei prime locuințe în Grecia se produce o discriminare explicită în detrimentul rezidenților în străinătate care nu sunt resortisanți greci.*

Curtea a reamintit că normele privind egalitatea de tratament interzic nu numai discriminările evidente, întemeiate pe naționalitate sau cetățenie, ci și formele disimulate de discriminare care, prin aplicarea altor criterii de diferențiere, conduc, în fapt, la același rezultat. *Cea mai frecventă formă disimulată de discriminare se întâlnește în cazul distincțiilor bazate pe domiciliu sau reședință, deoarece nerezidenții sunt cel mai adesea străinii.* Modul în care Grecia a reglementat scutirile de impozit la transferul de bunuri imobile exercita un *efect disuasiv* în privința persoanelor nerezidente pe teritoriul acestui stat și care, în

temeiul dreptului la liberă circulație care decurge din art. 45 TFUE (ex-art. 39 TCE) și art. 49 TFUE (ex-art. 43 TCE), doreau să achiziționeze o primă locuință în acest stat membru. Această reglementare nu era justificată de un interes general și depășea ceea ce era necesar pentru atingerea obiectivelor pe care statul grec a declarat că le-a urmărit prin edictarea sa: facilitarea achiziționării unei prime locuințe de către particulari, prevenirea speculațiilor imobiliare, restrângerea fraudei fiscale, politica socială a statului. Scutirea de la același impozit, în anumite condiții, numai a resortisanților greci la achiziționarea unei prime locuințe în Grecia a instituit un tratament diferit, întemeiat în mod explicit și exclusiv pe cetățenie și a reprezentat o formă de discriminare directă, nejustificată prin obiectivele declarate de statul grec: facilitarea achiziționării unei locuințe de emigranții greci, încurajarea întoarcerii lor în Grecia, politica socială a statului.

În legislația românească, putem face un paralelism, desigur forțat, cu programul "Prima casă", instituit prin O.U.G. nr. 60/2009. Paralelismul este forțat deoarece normele juridice care s-au aflat la originea cauzei C-155/09 au privit fiscalitatea, în timp ce programul "Prima casă" ține de politica economică și socială a statului. Deși legiuitorul nu a condiționat accesul la acest program de domiciliu, reședință sau cetățenie, în practică creditele de acest tip se acordă doar cetățenilor români rezidenți (și în mod excepțional nerezidenți), astfel cum informează public anumite bănci care participă la acest

program⁶³². Pentru a beneficia de acest tip de credit, persoana fizică trebuie să îndeplinească pe lângă condițiile de eligibilitate stabilite de O.U.G. nr. 60/2009 și, mai în detaliu, de H.G. nr. 717/2009, condițiile specifice prevăzute în cadrul normelor interne de creditare ale finanțatorilor. Încălcări ale dreptului comunitar care pot sta la baza unei acțiuni întemeiate pe art. 258 TFUE, pot rezulta chiar din conduita persoanelor juridice private aflate în strânsă legătură cu exercițiul unei atribuții publice⁶³³, condiție care se realizează în cazul programului “Prima casă” în privința băncilor participante. Însă, chiar dacă s-ar aprecia că, *de facto*, programul “Prima casă” instituie o condiție restrictivă sub aspectul libertății de circulație, apreciem că aceasta urmărește un obiectiv de interes general, este în măsură să realizeze acest obiectiv și este proporțională cu obiectivul urmărit.

2. Principiul egalității de tratament între bărbați și femei. Folosirea criteriului sexului ca factor în calculul primelor și prestațiilor în domeniul serviciilor de asigurare

Pe 1 martie 2011, Curtea de Justiție (Marea Cameră) a soluționat trimiterea preliminară adresată de Cour Constitutionnelle (Belgia) pe 18 iunie 2009, înregistrată cu numărul C-236/09⁶³⁴. Obiectul trimiterii a constat în aprecierea validității art. 5 alin. 2 din Directiva 2004/113/CE⁶³⁵ raportat la principiul egalității de tratament între bărbați și femei. Cerearea de pronunțare a hotărârii preliminare a fost formulată din oficiu de Cour constitutionnelle, în cadrul unui litigiu între Association belge des Consommateurs Test-Achats ASBL, Yann van Vugt,

Charles Basselier, pe de o parte, și Conseil des ministres al Regatului Belgiei, pe de altă parte, cu privire la anularea unei legi care a transpus Directiva de mai sus în dreptul intern. Potrivit art. 5 alin. 1 din Directivă, diferențele în materie de prime și prestații rezultate din utilizarea sexului ca factor în calculul acestora trebuiau să fie suprimate până cel târziu la 21 decembrie 2007. De la această regulă, art. 5 alin. 2 a permis statelor membre, cu excepția cheltuielilor legate de sarcină și maternitate, să autorizeze diferențe proporționale în materie de prime și prestații pentru cei asigurați, în cazul în care sexul reprezintă un factor determinant în evaluarea riscurilor, pe baza datelor actuale și statistice pertinente și precise.

Curtea a verificat validitatea Directivei prin raportare la art. 21 și 23 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene; art. 8, 19 alin. 1 și 157 alin. 1 TFUE. Întrucât la data adoptării directivei, utilizarea factorilor actuariali în ceea ce privește sexul era foarte răspândită în furnizarea serviciilor de asigurare, era oportun ca legiuitorul Uniunii să pună în aplicare principiul egalității între femei și bărbați în materia serviciilor de asigurări în mod gradual și cu perioade de tranziție adecvate. *Însă, derogarea permisă statelor membre, în lipsa unei dispoziții care să limiteze în timp aplicarea sa, este de natură să conducă la aplicarea unui tratament inegal între bărbați și femei pe o perioadă nelimitată, ceea ce este contrar atât scopului Directivei, cât și art. 21, 23 din Cartă.* Curtea a decis că folosirea criteriului sexului în evaluarea riscurilor în materie de asigurări este justificată numai până la 21 decembrie 2012. După această dată, prețul asigurării va fi unisex, iar utilizarea criteriului sexului

⁶³² <http://www.creditulprimacasa.ro>.

⁶³³ CJCE, 249/81, Comisia c. Irlanda, 24. 11.1982, Rec. p. 4005.

⁶³⁴ Hotărârea Curții de Justiție în cauza C-236/

09 Association Belge des Consommateurs Test-Achats și alții.

⁶³⁵ JO L 373, p. 37, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 135.

ca factor de risc în contractele de asigurare va constitui o formă de discriminare directă.

În România, directiva a fost transpusă prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 61/2008 privind implementarea principiului egalității de tratament între femei și bărbați în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii⁶³⁶, aprobată prin Legea nr. 62/2009⁶³⁷. Art. 7 alin. 2 din Ordonanță a transpus derogarea pe care Curtea de Justiție a Uniunii Europene a invalidat-o, începând cu data de 21 decembrie 2012. În aceste condiții, este de dorit ca legiuitorul național să intervină prin abrogarea art. 7 alin. 2 din O.U.G. nr. 61/2008. În cazul în care dispoziția națională de transpunere nu va fi abrogată, judecătorul național nu o va aplica deoarece va fi, după termenul indicat de CJUE, contrară dreptului comunitar, urmând a cădea treptat în desuetudine.

3. Drepturi conferite de cetățenia europeană. Aplicarea într-o situație pur internă

Pe 8 martie 2011, Curtea de Justiție (Marea Cameră) a pronunțat o hotărâre importantă sub aspectul drepturilor conferite de cetățenia europeană⁶³⁸. Viziunea Curții a fost una extensivă și a condus la aplicarea conceptului de cetățenie europeană unei situații pur interne. Hotărârea s-a pronunțat pe cale preliminară, iar cauza a avut ca obiect interpretarea art. 18 TFUE (ex-art. 12 TCE), 20 TFUE (ex-art. 17 TCE) și 21 TFUE (ex-art. 18 TCE), precum și a art. 21, 24 și 34 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

Trimiterea preliminară a fost formulată în cadrul unui litigiu între dl. Ruiz

Zambrano, cetățean columbian, pe de o parte, și Oficiul național pentru ocuparea forței de muncă, pe de altă parte, cu privire la refuzul acestuia din urmă de a-i recunoaște dreptul la ajutor de șomaj în temeiul legislației belgiene. În 1999, respectiv 2000, reclamantul și soția acestuia, ambii de origine columbiană, au solicitat azil în Belgia, cereri respinse de către autoritățile competente. Ulterior, reclamantul a depus mai multe cereri de regularizare a șederii în Belgia, iar pe 18 aprilie 2000, acesta și soția sa au fost înregistrați ca rezidenți în Belgia. Deși nu a deținut un permis de muncă, reclamantul a încheiat un contract de muncă pe perioadă nedeterminată începând cu 1 octombrie 2001.

În 2003 și 2005, soții Zambrano au dat naștere la doi copii, care potrivit legislației belgiene, au dobândit cetățenia belgiană. Familia Zambrano a depus noi cereri de regularizare a șederii, invocând calitatea de ascendenți ai unor minori belgieni, cereri respinse pe motiv că reclamantul a folosit nașterea celor doi copii ca un artificiu juridic pentru a încerca să își regularizeze propria ședere. Pe 10 octombrie 2005, reclamantul a intrat în șomaj tehnic, iar cererea de acordare a ajutorului de șomaj a fost respinsă pe motiv că nu a deținut un permis de muncă pe durata derulării contractului de muncă. Pe 11 octombrie 2006, contractul de muncă al reclamantului a fost desfăcut din același motiv, iar acesta a pierdut dreptul de a obține o indemnizație. Cererea reclamantului de a beneficia de ajutor de șomaj a fost respinsă prin decizia Oficiului național pentru ocuparea forței de muncă, notificată la 20 noiembrie 2006, deoarece stagiul de cotizare nu a fost realizat în conformitate cu legislația referitoare la șederea străinilor și la angajarea forței de

⁶³⁶ M. Of. Partea I nr. 385 din 21/05/2008

⁶³⁷ M. Of., Partea I, nr. 229 din 8 aprilie 2009.

⁶³⁸ Hotărârea Curții de Justiție în cauza C-34/09 Ruiz Zambrano.

muncă străine. Această decizie a făcut obiectul unei acțiuni în anulare în fața Tribunalului pentru Litigii de Muncă din Bruxelles, instanța de trimitere. Reclamantul a invocat un drept de ședere derivat din Tratatul CE și din jurisprudența CJUE (C-200/02, Rec., p. I-9925) în favoarea ascendenților unui copil de vârstă mică, resortisant al unui stat membru, iar, prin urmare, a apreciat că era scutit de obligația de a deține un permis de muncă.

Curtea a decis că art. 20 TFUE se opune unor măsuri naționale care au efectul de a-i priva pe cetățenii Uniunii de beneficiul efectiv al esenței drepturilor conferite de acest statut. *Refuzul acordării dreptului de ședere unei persoane, resortisantă a unui stat terț, în statul membru în care au reședința copiii săi de vârstă mică, resortisanți ai respectivului stat membru, a căror întreținere o asigură aceasta, precum și refuzul de a-i acorda un permis de muncă vor avea un asemenea efect, deoarece copiii, cetățeni europeni, vor fi obligați să părăsească teritoriul Uniunii pentru a-și însoți părinții.*

Premisa ca această hotărâre să aibă incidență asupra legislației românești, în anumite împrejurări, este dată de modulele de dobândire a cetățeniei române. Potrivit art. 5 alin. 2 lit. a din Legea nr. 21/1991⁶³⁹, copiii care s-au născut pe teritoriul statului român sunt cetățeni români, chiar dacă numai unul dintre părinți este cetățean român. Hotărârea Curții trebuie avută în vedere de autoritățile administrative în cazul acordării vizelor de lungă ședere, dreptului de ședere permanentă și autorizațiilor de muncă pentru străini pe teritoriul statului român, în condițiile O.U.G. nr. 194/2002⁶⁴⁰, atunci când aceștia au în întreținere copii minori, cetățeni români.

4. Legea aplicabilă contractelor individuale de muncă cu element de extraneitate comunitar

Prin hotărârea din 15 martie 2011, pronunțată ca urmare a unei trimiteri preliminare adresate de Cour d'appel din Luxembourg, Marea Cameră a precizat *legea aplicabilă contractelor individuale de muncă*, interpretând art. 6 alin. 2 lit. a din Convenția de la Roma⁶⁴¹. Deși Convenția de la Roma a fost înlocuită de Regulamentul 593/2008 (Roma I), hotărârea Curții este de actualitate întrucât regulile privind legea aplicabilă contractelor individuale de muncă au fost *ad-litteram* preluate de Regulament.

DI. Koelzsch, domiciliat în Osnabrück (Germania), a fost angajat ca șofer de către societatea de transporturi internaționale de drept danez Gasa, în temeiul unui contract individual de muncă semnat la Luxembourg în 1998 între reclamant și filiala acestei societăți din Luxembourg. *Contractul de muncă a conținut o clauză care făcea trimitere la dreptul luxembourgeois ca lege materială aplicabilă și o clauză care atribuia competența exclusivă instanțelor acestui stat.* Obiectul de activitate al societății angajatoare l-a constituit transportul de flori și alte plante din Danemarca către destinații situate în Germania și alte țări europene, cu camioane staționate în Germania, inclusiv în orașul de domiciliu al reclamantului. Gasa nu dispunea de un sediu în Germania, întreaga activitate fiind coordonată din Luxembourg. DI. Koelzsch a fost ales membru supleant al unui comitet de întreținere, menit să reprezinte interesele salariaților, la data de 5 martie 2001. Pe 15 martie 2001, Gasa a reziliat contractul de muncă al reclamantului.

⁶³⁹ Republicată în M. Of., Partea I nr. 576 din 13 august 2010.

⁶⁴⁰ M. Of., Partea I nr. 421 din 05/06/2008.

⁶⁴¹ Hotărârea Curții de Justiție în cauza C-29/10 Koelzsch.

Reclamantul a atacat mai întâi decizia de concediere în fața instanțelor germane, însă acestea s-au declarat *necompetente teritorial*.

Ulterior, Dl. Koelzsch s-a adresat instanțelor luxembourgeze solicitând despăgubiri pentru concedierea abuzivă, obligarea pârâtei la o indemnizație compensatorie pentru lipsa preavizului și plata salariilor restante. *Reclamantul a solicitat aplicarea normelor imperative din dreptul german care interziceau concedierea membrilor comitetelor reprezentative ale angajaților, inclusiv a membrilor supleanți*. Instanțele luxembourgeze sesizate – tribunal du travail, cour d'appel, Cour de cassation – au considerat că litigiul era supus numai dreptului luxembourgez și au respins acțiunea.

La data de 1 martie 2007, dl. Koelzsch a introdus o *acțiune în despăgubiri* împotriva Marelui Ducat de Luxembourg, invocând *încălcarea de către autoritățile judecătorești a art. 6 alin. 2 lit. a din Convenția de la Roma*. Întrebarea preliminară a fost formulată de Cour d'appel din Luxembourg, instanță care a soluționat recursul reclamantului împotriva unei decizii nefavorabile a tribunal d'arrondissement. *Instanța de trimitere a întrebat care din cele două criterii prevăzute de art. 6 alin. 2 din Convenție era aplicabil contractului de muncă al dlui Koelzsch, dacă părțile nu ar fi ales o lege: dreptul statului în care angajatul își desfășura în mod obișnuit munca sau cel al sediului prin care a fost angajat?*

Curtea a subliniat că, dat fiind obiectivul art. 6 din Convenție de a asigura o protecție adecvată angajatului, parte aflată într-o poziție defavorizată în relația contractuală, *se garantează aplicabilitatea legii statului în care acesta își desfășoară activitățile profesionale mai curând decât cea a statului sediului angajatorului*. Criteriul țării în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit munca

trebuie interpretat în mod larg și înțeles ca locul în care sau din care angajatul își desfășoară în mod efectiv activitățile profesionale și, în lipsa unui punct central al afacerilor, ca locul în care acesta își desfășoară cea mai mare parte, cea mai importantă parte a activităților sale. În cauza de fond, reclamantul ar trebuit să demonstreze în care stat era situat locul în care efectua misiunile de transport, primea instrucțiuni cu privire la misiunile sale, își organiza activitatea, precum și locul în care se aflau instrumentele sale de muncă.

Este important de subliniat că părțile contractului de muncă aleseseră, la data încheierii acestuia, legea din Luxembourg ca lex contractus. Însă, instanțele sesizate cu litigii de acest gen (având un element de extraneitate comunitar) trebuie să verifice dacă legea aleasă de părți oferă cel puțin același standard de protecție angajatului, precum normele imperative din legea care ar fi fost aplicabilă contractului în lipsa unei legi alese de părți. Această din urmă lege este, în marea majoritate a cazurilor, legea țării în care angajatul își desfășoară în mod obișnuit munca și doar dacă un asemenea loc nu poate fi stabilit, legea sediului celui care l-a angajat. În toate cazurile, dacă întregul contract de muncă prezintă legături mai strânse cu legea altui stat, atunci contractul va fi supus legii aceluia stat.

5. Libertatea de stabilire. Regim național restrictiv cu privire la stabilirea centrelor comerciale de dimensiuni mari.

La data de 24.03.2011, Curtea de Justiție (Marea Cameră) a constatat că Regatul Spaniei nu și-a îndeplinit obligațiile privind libertatea de stabilire, care rezultă din art. 49 TFUE (ex-art. 43

TCE)⁶⁴². Prin acțiunea introductivă, formulată în temeiul art. 258 TFUE (fostul art. 226 TCE), Comisia a solicitat să se constate că o serie de interdicții cu privire la stabilirea centrelor comerciale de dimensiuni mari în Catalonia, rezultând atât din legislația statului federal, cât și din legislația comunității autonome constituiau restricții nejustificate aduse libertății de stabilire garantată de Tratat. Acțiunea a fost admisă în parte, numai unele dintre interdicțiile invocate de Comisie fiind considerate restricții nejustificate aduse libertății de stabilire.

Interdicțiile în cauză puteau fi grupate în trei categorii: condiții privind amplasarea și dimensiunea centrelor comerciale de dimensiuni mari, condiții privind obținerea autorizației de comercializare necesară pentru deschiderea unor asemenea centre comerciale și anumite aspecte privind eliberarea acestei autorizații.

Prima categorie de interdicții privea interzicerea înființării centrelor comerciale de dimensiuni mari în marea majoritate a districtelor comunității autonome (respectiv 37 din 41 districte), limitări privind suprafața de vânzare în cadrul fiecărui district și o plafonare a ofertei pentru bunurile de larg consum de maxim 9% sau 7% pentru bunurile care nu erau de larg consum.

A doua categorie de interdicții conținea obligativitatea obținerii unei autorizații de comercializare și o serie de criterii în funcție de care se acorda această autorizație: luarea în considerare a infrastructurii comerciale din zonă, a efectelor deschiderii unui nou centru comercial asupra structurii economice a zonei, necesitatea unui raport privind gradul de implantare, care era automat negativ dacă gradul de implantare depășea o anumită valoare, cerința consultării organului

jurisdicțional din domeniul concurenței, obligația obținerii unui aviz al Comisiei pentru infrastructuri comerciale, etc.

Cel de-al treilea motiv al acțiunii Comisiei privea o serie de aspecte procedurale privind eliberarea autorizației de comercializare, precum regula respingerii tacite, perceperea unor taxe nejustificate de costurile procedurii, durata excesivă a procedurii.

Curtea a reiterat noțiunea de “restricție” adusă libertății de stabilire astfel cum este garantată de tratat, ca fiind orice măsură națională care, chiar și atunci când se aplică fără discriminare pe motiv de cetățenie sau de naționalitate, este susceptibilă să îngreuneze sau să facă mai puțin atractivă exercitarea de către resortisanții comunitari a acestei libertăți. Instanța a considerat că interdicțiile de mai sus constituiau un regim de autorizare prealabilă care se aplica în cazul deschiderii oricărui centru comercial de dimensiuni mari în Catalonia și reprezentau restricții ale libertății de stabilire, deoarece, în ansamblul lor, făceau mai dificilă și puțin atractivă exercitarea activităților de către operatorii economici din alte state membre.

După ce, într-o primă etapă, a stabilit că se afla în prezența unor restricții aduse libertății de stabilire, *Curtea a analizat ulterior dacă restricțiile puteau fi justificate de motive imperative de interes general, dacă erau de natură să asigure realizarea obiectivului urmărit și dacă erau proporționale cu acest obiectiv.* Instanța a reiterat tipologia motivelor imperative de interes general (protecția mediului, amenajarea teritoriului, protecția consumatorilor) și faptul că *obiective de natură pur economică nu pot constitui astfel de motive.* Fiecare interdicție a fost analizată în mod separat. Regatul Spaniei a susținut că a urmărit, prin aceste interdicții,

⁶⁴² Hotărârea Curții de Justiție în cauza C-400/08 Comisia/Spania.

obiective privind amenajarea teritoriului, protecția mediului și a intereselor consumatorilor.

Cu privire la prima categorie de restricții, Curtea a decis că nu sunt justificate. În motivare, s-a reținut că limitarea pe care o antrenau în privința libertății de stabilire era semnificativă, iar statul pârât nu a furnizat elemente suficiente din care să rezulte motivele pentru care restricțiile ar fi fost necesare pentru atingerea obiectivelor urmărite.

Referitor la cel de-al doilea grup de restricții, instanța a apreciat că obligația de a obține o autorizare prealabilă deschiderii unui centru comercial de dimensiuni mari constituia o măsură preventivă, de natură să asigure realizarea obiectivului de protecție a mediului. Obligativitatea consultării organului jurisdicțional din domeniul concurenței era justificată de obiectivele de interes general susținute de pârât. *În schimb, cea mai mare parte a criteriilor în funcție de care se acorda această autorizație erau de natură pur economică.*

Curtea a considerat că restricțiile din cel de-al treilea grup erau justificate, iar acțiunea a fost respinsă în privința lor.

În concluzie, au fost apreciate drept contrare dreptului Uniunii Europene interzicerea înființării centrelor comerciale de dimensiuni mari în majoritatea localităților unei regiuni, limitarea suprafețelor de vânzare și a cotei de piață a acestor centre, precum și *condiționarea acordării autorizațiilor prealabile de criterii economice, care tind să protejeze structura comercială deja existentă a zonei.* În schimb, obligația de a obține o autorizație înainte de amplasare, consultarea unor organisme specializate în materia concurenței sau mediului, respingerea tacită sau perceperea unor taxe constituie

restricții justificate ale libertății de stabilire garantată de art. 49 TFUE.

6. Libera circulație a persoanelor. Recunoașterea diplomelor din învățământul superior. Mecanisme. Condiții

Tot în primul trimestru al acestui an, la data de 5 aprilie, Curtea de Justiție (Marea Cameră) a contribuit la clarificarea mecanismului recunoașterii diplomelor din învățământul superior, mecanism important pentru libera circulație a persoanelor⁶⁴³. *Acest mecanism variază în funcție de reglementarea, în statul de origine, a profesiei pe care resortisantul european dorește să o exercite în statul gazdă.* Noțiunea de reglementare a profesiei este autonomă (proprie dreptului european) și rezultă din Directiva 89/48. O profesie este reglementată atunci când statul membru condiționează accesul la exercitarea sa de o diplomă (și implicit de o formare prealabilă) sau când este exercitată de membrii unei asociații sau organizații, recunoscute de către stat, care stabilește statutul profesiei.

Trimiterea preliminară a fost formulată de Symvoulio tis Epikrateias (Grecia) în cadrul unui litigiu între dna. Toki, în calitate de reclamantă și Ministrul educației naționale și cultelor din acest stat, în calitate de pârât, având ca obiect anularea unei decizii a Consiliului însărcinat cu recunoașterea echivalenței profesionale a titlurilor de studii superioare, prin care dnei Toki i s-a refuzat accesul la profesia de inginer de mediu în Grecia. Reclamanta era titulara unor diplome de „Bachelor of Engineering” și „Master of Science”, obținute în Regatul Unit. De asemenea, aceasta a fost angajată în funcția de cercetător la Universitatea Portsmouth, în departamentul de inginerie

⁶⁴³ Hotărârea Curții de Justiție în cauza C-424/09 Toki.

civilă, în perioada 1999-2002, calitate în care a îndeplinit atribuții de cercetare, a acordat asistență studenților și a participat la evaluarea eficienței unei metode inovatoare de tratare a deșeurilor în colaborare cu o întreprindere privată. Dna Toki a solicitat recunoașterea dreptului de a exercita profesia de inginer de mediu în Grecia, invocând diplomele și experiența acumulată în Regatul Unit, deși profesia nu era reglementată în statul de origine (Regatul Unit). Cererea i-a fost respinsă la data de 12 aprilie 2005, în baza art. 3 primul paragraf litera a din Directiva 89/48 pe motiv că nu era titulara unei diplome de inginer și nici membru cu drepturi depline a asociației profesionale care reglementează în Regatul Unit exercitarea profesiei de inginer (Engineering Council), în sensul articolului 1 litera (d) al treilea paragraf din Directiva 89/48.

D-na Toki s-a adresat instanței de trimitere, invocând art. 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48 și norma internă de transpunere, întrucât deși profesia de inginer de mediu nu era reglementată în Regatul Unit, aceasta deținea titlurile solicitate și o experiență profesională de trei ani în ultimii zece ani, dobândită în acest stat membru.

Instanța de trimitere a întrebat, în esență, dacă mecanismul de recunoaștere prevăzut de art. 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48⁶⁴⁴ se aplică și în cazul persoanelor care nu sunt membre cu drepturi depline, cum era și cazul reclamantei, al asociației/organizației care reglementează exercitarea profesiei în statul de origine, pe de o parte, iar pe de altă parte, a solicitat să se stabilească criteriile care trebuie aplicate pentru a determina dacă experiența

profesională a autorului unei cereri de autorizare a exercitării unei profesii reglementate în statul membru gazdă trebuie luată în considerare în temeiul articolului 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48.

Cu privire la prima întrebare, Curtea a stabilit că profesiilor reglementate în statul de origine prin intermediul unei asociații sau organizații recunoscute nu li se poate aplica decât mecanismul prevăzut de art. 3 primul paragraf litera (b) din Directiva 89/48, deoarece, în mod firesc nu există o "diplomă" care să sancționeze un învățământ postliceal de minim trei ani. În acest sens, este irelevant dacă persoana este sau nu membru cu drepturi depline a respectivei organizații.

Cea de-a doua întrebare a adus în atenție condițiile aplicării mecanismului de recunoaștere dacă solicitantul provine dintr-un stat membru care nu reglementează în nicio formă profesia în cauză sau o reglementează prin intermediul unei organizații/asociații. *În acest caz, solicitantul trebuie să justifice o experiență profesională de minim doi ani în ultimii zece ani, în domeniul unei activități identice, similare sau asemănătoare activității pentru care solicită autorizare de exercitare în statul membru gazdă.*

Curtea a decis că este indiferent dacă experiența profesională a fost acumulată într-o entitate cu scop lucrativ sau fără scop lucrativ, în calitate de salariat sau de lucrător independent. *Condiția esențială rămâne exercitarea constantă și regulată a unui ansamblu de activități profesionale care caracterizează profesia în cauză, fără a fi necesară desfășurarea tuturor acestor activități; activitatea desfășurată să fie una practică și în legătură cu piața forței de muncă aferente*

⁶⁴⁴ Un mecanism care se aplică în cazurile în care persoana interesată solicită în statul gazdă să exercite o profesie care nu este reglementată în statul de origine, dar a exercitat timp de cel puțin

doi ani în ultimii zece ani în statul de origine o profesie identică sau asemănătoare, cu condiția să dețină unul sau mai multe titluri de calificare oficială.

acelei profesii (activitatea de cercetător a dnei Toki nu s-ar încadra acestei ultime cerințe).

Statul român a transpus Directiva 89/48 prin Legea nr. 200/2004 privind recunoașterea diplomelor și calificărilor profesionale pentru profesiile reglementate din România⁶⁴⁵.

7. Marcă comunitară. Efectele hotărârilor judecătorești privind validitatea și contrafacerea mărcilor comunitare pronunțate într-un stat membru

Pe data de 12 aprilie, Marea Cameră a emis o hotărâre extrem de importantă pentru domeniul mărcii comunitare⁶⁴⁶, având la bază un set de întrebări preliminare adresate de Cour de Cassation din Franța. Întrebările au fost ridicate în cadrul litigiului dintre Chronopost SA, titulară a mărcii comunitară și franceză WEB SHIPPING și DHL Express France SAS. Întrucât a constatat că DHL utiliza semnele WEB SHIPPING, Web Shipping și/sau Webshipping pentru desemnarea unui anumit serviciu, Chronopost a solicitat instanței competente⁶⁴⁷ interzicerea utilizării acestei mărci de către pârâtă și măsuri coercitive care să însoțească interdicția. Instanța de fond a constatat contrafacerea mărcii franceze WEB SHIPPING, însă nu s-a pronunțat cu privire la contrafacerea mărcii comunitare WEB SHIPPING. În urma apelului înaintat de Chronopost, Cour d'appel din Paris⁶⁴⁸ a interzis, sub sancțiunea plății de daune

cominatorii, continuarea utilizării de către pârâtă a semnelor de WEB SHIPPING și WEB SHIPPING pe teritoriul francez, considerând această utilizare o atingere adusă mărcii comunitare și franceze WEB SHIPPING. Cu prilejul unui recurs incident introdus pe rolul instanței de trimitere, Chronopost a solicitat pronunțarea unei hotărâri care să extindă măsura coercitivă a daunelor cominatorii pe întreg teritoriul Uniunii Europene. În acest context, Cour de Cassation a întrebat Curtea de Justiție a Uniunii Europene dacă, potrivit art. 98 din Regulamentul 40/94⁶⁴⁹, interdicția pronunțată de o instanță competentă în domeniul mărcii comunitare dintr-un stat membru se aplică pe întreg teritoriul Uniunii și care este aplicabilitatea măsurilor coercitive care însoțesc de regulă interdicția pe teritoriul altor state membre, precum și temeiul juridic care poate fi utilizat cu privire la acestea.

Argumentând răspunsul la prima întrebare, Curtea de Justiție a subliniat protecția uniformă de care marca comunitară trebuie să se bucure pe întreg teritoriul Uniunii și caracterul său unitar, concretizat, printre altele, în faptul că hotărârile privind validitatea și contrafacerea mărcilor comunitare trebuie să producă efecte în toate statele membre, fiind esențial să se evite pronunțarea unor hotărâri judecătorești contradictorii între aceleași părți și cu privire la același obiect în diferite state membre. Instanța comunitară a stabilit că o instanță competentă

⁶⁴⁵ Publicată în M.Of. Partea I nr. 500 din 03/06/2004.

⁶⁴⁶ Hotărârea Curții de Justiție în cauza C-235/09 DHL Express.

⁶⁴⁷ Tribunal de gande instance din Paris, potrivit art. 91 alin. 1 din Regulamentul 40/94.

⁶⁴⁸ Instanța franceză competentă în domeniul mărcilor comunitare de al doilea grad.

⁶⁴⁹ “ (1) Atunci când un tribunal al mărcilor comunitare constată că pârâtul a contrafăcut sau a existat amenințarea contrafacerii unei mărci

comunitare, tribunalul dă, în afară de cazul în care există motive temeinice de a nu acționa astfel, o ordonanță care îi interzice să urmărească actele de contrafacere sau de amenințare a contrafacerii. De asemenea, tribunalul ia, conform legii naționale, măsurile potrivite de garantare a respectării acestei interdicții. (2) Pe de altă parte, tribunalul mărcilor comunitare aplică legea statului membru, inclusiv dreptul internațional privat, în care au fost comise actele de contrafacere sau de amenințare de contrafacere”.

în domeniul mărcilor comunitare, potrivit dreptului național, este competentă să judece fapte de contrafacere comise sau pericole de contrafacere existente pe teritoriul unuia sau al mai multor state membre, chiar al tuturor acestor state. *Necesitatea de a garanta o protecție uniformă mărcii comunitare face ca interdicția de a continua actele de contrafacere sau actele care prezintă riscul de contrafacere, pronunțată de o instanță competentă în domeniul mărcilor comunitare dintr-un stat membru, să producă efecte pe întreg teritoriul Uniunii.* Totuși, dacă instanța competentă constată că actele de contrafacere sau actele care prezintă riscul de contrafacere a unei mărci comunitare se limitează numai la un stat membru sau la o parte din teritoriul Uniunii, aceasta va limita domeniul de aplicare teritorial al interdicției pe care o pronunță.

Cea de-a doua întrebare a adus în atenție dreptul aplicabil măsurilor coercitive care însoțesc interdicția de a mai efectua acte de contrafacere, acesta fiind dreptul național al instanței sesizate, potrivit art. 98 din Regulamentul 40/94. Spre deosebire de interdicția de a mai efectua acte de contrafacere sau acte

care prezintă riscul de contrafacere a unei mărci comunitare, măsura coercitivă nu va produce efecte în alte state membre decât după recunoașterea și executarea sa în condițiile capitolului III din Regulamentul 44/2001. În situația în care măsura coercitivă dispusă de instanța competentă dintr-un stat membru nu se regăsește identic sau analog în sistemul de drept al statului pe teritoriul căruia se urmărește executarea sa, îi revine instanței competente să recunoască și să execute hotărârea inițială, să realizeze obiectivul urmărit de măsura respectivă, recurgând la dispozițiile relevante din dreptul său intern care sunt de natură să garanteze în mod echivalent respectarea interdicției pronunțate inițial. Prin urmare, deși supuse formalității recunoașterii, măsurile coercitive care însoțesc interdicțiile privind contrafacerea sau riscul de contrafacere al mărcilor comunitare produc, în final, efecte pe același teritoriu pe care operează interdicția.

**Selecție realizată de
lector univ. dr. Anamaria Groza,
judecător, Judecătoria Strehaia**